

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут філології

кафедра германської філології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
(ПІБ)

« 04 » 09 20 18 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія німецької мови

для студентів

спеціальності	<u>035 Філологія</u>
освітнього рівня	<u>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</u>
освітньої програми	<u>035.04.02 Мова і література (німецька)</u>
спеціалізації	<u>035.04 Германські мови і літератури</u> <u>(переклад включно)</u>

Київ – 2018

Розробники:

Шапочкіна Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Шапочкіна Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри германської філології

Протокол від 30.08.2018 р. № _____

Завідувач кафедри *[підпис]* (І.Р. Буніятова)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми (керівником проектної групи) 035.04.02 Мова і література (німецька)
(назва освітньої програми)

31.08.2018 р.

Гарант освітньої професійної програми

(керівник проектної групи) *[підпис]* (*О.В. Шапочкіна*)

Робочу програму перевірено

03.09.2018 р.

Заступник директора *[підпис]* (*Валерій АТ*)

Пролонговано

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	фахова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	німецька	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	48	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	36	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Надати освіту в галузі германської філології (німецька мова і література) із здатністю вільно здійснювати іншомовну комунікацію, широким доступом до працевлаштування, підготувати студентів для подальшого навчання; сформувати комунікативну, лінгвістичну і соціокультурну компетентності студентів – майбутніх вчителів німецької мови з урахуванням їхніх майбутніх професійних потреб.

Курс історії німецької мови побудований у синхронному плані із освітньою професійною програмою, його **метою** є висвітлення основних періодів розвитку німецької мови: від давньонімецького періоду до сучасної німецької літературної мови; розкрити закономірності розвитку освіти, процесу навчання і виховання студентської молоді, її наукової і професійної підготовки відповідно до державних та європейських стандартів, потреб суспільства; розроблення на цій основі підходів щодо удосконалення системи формування психолого-педагогічної готовності бакалаврів до викладацької та науково-педагогічної діяльності з іноземної мови. Дисципліна «Історія німецької мови» входить у систему предметної підготовки майбутнього фахівця.

Курс передбачає розвивати у студентів фахові та іншомовні комунікативні компетентності спеціальності, а саме:

- професійну філологічну компетентність (розвиток мовних знань, лінгво-комунікативних умінь; розширена і глибока інформаційна обізнаність лінгвістичної проблематики; здатність описати широке коло об'єктів та процесів, ця здатність повинна ґрунтуватися на глибокому знанні та розумінні широкого кола філологічних теорій та тем; здатність аналізувати філологічні явища з точки зору фундаментальних філологічних принципів і знань, а також на основі відповідних загальнонаукових методів);
- мовну компетентність (лексична компетентність передбачає: володіння лексичними, граматичними, фонетичними, орфографічними мовними знаннями і навичками; знання семантики, стилістичної характеристики, системи форм слова, словотворчої структури і можливості сполучення, функції в реченні, способів словотвору, лексичної полісемії, лексичної антонімії, лексико-семантичного поля, особливостей фразеології тощо. До граматичної компетентності відносимо: розвиток у студентів граматичних навичок, систематизація та поглиблення знань з нормативної граматики з елементами їх теоретичного осмислення, викладання та практичного застосування);
- мовленнєву компетентність (знання тематичної лексики, засобів вираження структурної організації тексту та лексичних засобів вираження комунікативної інтенції; уміння вести діалог, побудований на реальній або симульованій ситуації та вільно вести розмову з носіями мови; уміння сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти; здатність викладати свою думку відповідно до певних типів тексту з дотриманням параметрів комунікативно-стилістичної доцільності та мовної правильності; уміння створювати текст певного типу (лист читача, офіційний лист, рецензія, коментар) обсягом 150-200 слів; володіння різними видами мовленнєвої діяльності в ситуаціях міжкультурного спілкування).

Завдання курсу:

- виробити у студентів систематичні знання про формальну й змістову структуру елементів фонетичної, лексичної, граматичної підсистем у взаємозв'язку з іншими підсистемами мови в історичному аспекті;
- навчити студентів розуміти, яким чином відбувалися історичні зміни в німецькій мові на всіх періодах її розвитку;
- ознайомити студентів з понятійним апаратом історії мови, дискусійними проблемами, концепціями, представленими у працях видатних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів;

- навчити студентів застосовувати найбільш ефективні методи аналізу матеріалу з історії німецької мови і використовувати на практиці теоретичні знання;
- допомогти студентам через теоретичні узагальнення та усвідомлення зв'язків і взаємовпливу мовних одиниць і явищ, глибоко і свідомо опанувати мовленнєві закономірності й удосконалити практичне володіння мовою.

3. Результати навчання за дисципліною

Після закінчення курсу студенти повинні вміти:

- орієнтуватися в основних положеннях та поняттях дисципліни «Історія німецької мови»;
- мати уявлення про розвиток німецької мови, починаючи від німецьких діалектів та закінчуючи усталеними нормами сучасної німецької літературної мови;
- знати основні закони розвитку мови та її етапи, володіти основними історичними поняттями фонетики, граматики, лексикології, знати пам'ятки літератури і вміти користуватися словником для перекладу текстів різних періодів розвитку німецької мови.

На кінець проходження курсу передбачено такі результати навчання, а саме:

Знання:

- новітніх лінгвістичних та літературознавчих теорій та їх інтерпретацій;
- основних лексичних, фразеологічних, фонетичних, словотворних, морфологічних та синтаксичних норм сучасної німецької мови;
- розуміння зарубіжної художньої літератури як культурної та мовної цілісності, мистецтва слова, усвідомлення національної своєрідності літературного процесу.

Уміння:

- навчатися протягом життя, удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень;
- досягати морального удосконалення власної особистості;
- перенести мовні знання та мовленнєві вміння у перекладацьку й педагогічну практику;

Навички:

- оволодіння знанням основних розділів сучасної німецької літературної мови з дотриманням стилістичних, лексичних, орфоепічних та граматичних норм;
- вільного володіння іноземною мовою для вільного письмового й усного перекладу, здійснення професійної комунікації і міжособистісного спілкування;
- володіння педагогічною технікою, прийомами професійно-педагогічного самовдосконалення, культурою педагогічного спілкування.

Автономне володіння іноземною мовою (аналіз):

- здатність вибудовувати прогностичні сценарії і моделі розвитку комунікативних і соціокультурних ситуацій; знання теорії і володіння практичними навичками проектування, конструювання, моделювання освітнього процесу;

Автономне володіння іноземною мовою (синтез):

- здатність складати різні види планів для організації процесу навчання іноземною мовою;
- здатність конструювати особистий освітній продукт.

Оцінка:

- здатність до критичної рефлексії на процес оволодіння мовою;
- здатність робити самооцінку та оцінку результату / продукту діяльності і способам його досягнення.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Основні положення історії німецької мови							

Тема 1. Предмет і основні поняття історії німецької мови. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	6	2		2			2
Тема 2. Періодизація історії німецької мови. Історичні зміни німецької мови: лексичний, граматичний та фонетичний аспекти. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	66	2		2			2
Тема 3. Прагерманська мова. Племінні діалекти древніх германців. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	6	2		2			2
Тема 4. Становлення німецької мови. Мовні форми за часів франкської держави. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	8	2		2			4
Тема 5. Давньоверхньонімецька мова. Розвиток писемності.	8	2		2			4
Тема 6. Морфологічна та синтаксична системи давньоверхньонімецької мови. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	8	2		2			4
Модульний контроль	4						
Разом	42	12		12			18
Змістовий модуль 2. Періоди розвитку німецької мови							
Тема 7. Середньоверхньонімецька мова. Середньовікова німецькомовна лірика і проза. Збагачення словникового складу <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	6	2		2			2

Тема 8. Фонологічна, морфологічна і синтаксична системи середньовісньонімецької мови. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	6	2		2			2
Тема 9. Ранній верхньонімецький період. Роль мови Мартина Лютера. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	6	2		2			2
Тема 10. Фонологічна, морфологічна та синтаксична системи <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	8	2		2			4
Тема 11. Новітній верхньонімецький період. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	8	2		2			4
Тема 12. Тенденції розвитку сучасної німецької мови. <i>С/р Підготовка до практичних занять</i>	8	2		2			4
Модульний контроль	2						
Разом	42	12		12			18
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	120	24		24			36

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основні положення історії німецької мови

Історія німецької мови як наука. Історія мови в системі лінгвістичних та нелінгвістичних дисциплін. Зв'язок із іншими науками. Предмет історії мови. Основні закони історичного розвитку німецької мови. Порівняльно-історичний метод вивчення мов. Історичний розвиток німецької мови у загальному аспекті. Індоевропейська мова та її особливості. Виокремлення германської мови. Західногерманські племена та франкська держава. Історія слова «deutsch».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Періоди розвитку німецької мови

Формування фонетичної, лексичної та граматичної систем мови за періодами: давньонімецький, середньонімецький, ранньонімецький та сучасний німецький періоди. Розвиток орфографії. Розвиток та збагачення словникового складу (слововідтворення, словоскладання, запозичення). Морфологія та синтаксис в історичному аспекті від давньонімецького періоду до сучасності.

Зміст лекцій

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основні положення історії німецької мови

Лекції 1. Предмет і основні поняття історії німецької мови (2 год.)

Основні поняття теми:

Історія мови як наука, історія мови у системі лінгвістичних та нелінгвістичних дисциплін, зв'язок з іншими науками, предмет історії мови, основні закони історичного розвитку мови, порівняльно-історичний метод вивчення іноземних мов.

Лекція 2. Періодизація історії німецької мови. Історичні зміни в німецькій мові: лексичний граматичний та фонетичний аспекти (2 год.)

Основні поняття теми:

Індоевропейська мова та її мовні особливості, процес виокремлення давньонімецької мови, західно германські племена та франкська держава, історичний розвиток слова «deutsch», перший та другий перебіг голосних, мова Мартіна Лютера, утворення писемної норми.

Лекція 3. Прагерманська мова. Племінні діалекти древніх германців (2 год.)

Основні поняття теми:

Фонологічна система старонімецької мови. Норми вимови. Літературні пам'ятки давньонімецького періоду.

Лекція 4. Становлення німецької мови. Мовні форми за часів франкської держави (2 год.)

Основні поняття теми:

Інтеграція західногерманських племен у франкську державу. Мовні форми в ранній період франкської держави. Утворення німецької держави, подальша консолідація німецької національності.

Лекція 5. Давньоверхньонімецька мова. Розвиток писемності (2 год.)

Основні поняття теми:

Часові межі давньоверхньонімецького періоду. Розвиток писемності. Давньоверхньонімецькі територіальні діалекти. Основні мовні пам'ятки давньоверхньонімецького періоду.

Лекція 6. Морфологічна та синтаксична системи давньоверхньонімецької мови (2 год.)

Основні поняття теми:

Морфологічна система давньонімецької мови: іменник, прикметник, дієслово, займенник, прийменник, артикль, частка, прислівник, числівник. Синтаксична система давньонімецької мови: просте та складне речення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Періоди розвитку німецької мови

Лекція 7. Середньоверхньонімецька мова. Середньовічна німецькомовна лірика і проза. Збагачення словникового складу (2 год.)

Основні поняття теми:

Часові межі середньоверхньонімецького періоду. Розвиток лицарської лірики. Зародження літературної прози. Територіальні діалекти середньо німецького періоду. Збагачення словникового складу.

Лекція 8. Фонологічна, морфологічна і синтаксична системи середньоверхньонімецької мови.

Основні поняття теми:

Морфологічна система середньонімецької мови: дієслово, часові форми дієслів, іменник, прикметник, займенник, прийменник, артикль, частка, прислівник, числівник. Синтаксична система середньонімецької мови: просте та складне речення.

Лекція 9. Ранній верхньонімецький період. Роль мови Мартина Лютера (2 год.)

Основні поняття теми:

Часові межі раннього нововірхньонімецького періоду. Розвиток буржуазної культури. Тенденції мовної консолідації. Реформація. Поширення мови М. Лютера. Мовні форми періоду.

Лекція 10. Фонологічна, морфологічна та синтаксична системи ранньої ново верхньонімецької мови (2 год.)

Основні поняття теми:

Фонологічна система раннього верхньонімецького періоду. Морфологічна система ранньої нововірхньонімецької мови: іменник, прикметник, дієслово. Синтаксична система ранньої нововірхньонімецької мови: просте та складне речення.

Лекція 11. Новітній верхньонімецький період (2 год.)

Основні поняття теми:

Часові межі новітнього верхньонімецького періоду. Поширення східнонімецького варіанту літературної мови 17-18 ст. Питання мовної норми та мовної теорії у 18 ст. Формування нормативного правопису. Мовне регулювання у 19-20 ст.

Лекція 12. Тенденції розвитку сучасної німецької мови (2 год.)

Основні поняття теми:

Морфологічна система сучасної німецької мови: іменник, прикметник, дієслово, займенник, прийменник, артикль, частка, прислівник, числівник. Синтаксична система сучасної німецької мови: просте та складне речення.

Зміст практичних занять

Змістовий модуль I

Основні положення історії німецької мови

№1 Тема: Історія мови як наука.

1. Предмет дослідження історії мови.
2. Порівняльно-історичне мовознавство. Мета та задачі.
3. Зв'язок історії мови з іншими науками.
4. Періодизація історії німецької мови.

№2 Тема: Індоевропейська мова та виокремлення германської мови.

1. Індоевропейська мова та її мовні особливості.
2. Взаємозв'язок індоевропейських мов.
3. Теорії виокремлення індоевропейських мов.

№3 Тема: Давньогерманські мови. Передісторія німецької мови.

1. Мова давніх германців.
2. Словниковий склад прагерманської мови.
3. Перший зсув приголосних.

№4 Тема: Становлення і розвиток німецької мови.

1. Другий перебіг приголосних.
2. Історія слова deutsch.
3. Становлення німецької нації та становлення німецької мови.
4. Екстралінгвістичні фактори впливу на розвиток німецької мови.

№5 Тема: Давньоверхньонімецька мова.

1. Давньоверхньонімецький мовний простір.
2. Розвиток писемності. Писемні пам'ятки.
3. Мовні форми давньоверхньонімецького періоду.

№6 Тема: Становлення фонетичної системи німецької мови. Формування лексичної системи німецької мови.

1. Фонологічна система німецької мови у давньонімецький період. Фонетичні особливості середньонімецької мови.
2. Основні риси морфологічної структури давньоверхньонімецької мови.
3. Розвиток артикля.
4. Іменник, прикметник, займенник.
5. Дієслово. Класи дієслів.

Змістовий модуль II

Періоди розвитку німецької мови

№7 Тема: Період середньоверхньонімецької мови.

1. Тенденції розвитку територіальних діалектів середнього верхньонімецького періоду.
2. Мовні форми середнього верхньонімецького періоду.
3. Розвиток лицарської лірики.
4. Розвиток середньовікової прози.

№8 Тема: Морфологічна та синтаксична система середньонімецького періоду.

1. Сильні та слабкі дієслова.
2. Спрощені структури вербальних форм.
3. Розвиток нових граматичних форм дієслів.
4. Уніфікація типів відміни іменників.
5. Тенденція до фіксованого порядку слів.
6. Просте та складне речення.
7. Засоби вираження заперечень.

№9 Тема: Ранній нововерхньонімецький період.

1. Зростання міст та розвиток буржуазної культури.
2. Німецька селянська війна та реформація.
3. Поширення мови мартина Лютера.
4. Мовні форми раннього нововерхньонімецького періоду.
5. Словниковий склад раннього нововерхньонімецького періоду.

№10 Тема: Граматична система раннього нововерхньонімецького періоду розвитку німецької мови.

1. Зміни у фонологічній системі.
2. Розвиток нових часових форм дієслова.
3. Розвиток системи відмінювання іменників.

4. Синтаксис раннього новонаверхньонімецького періоду.

№ 11 Тема: Новітній верхньонімецький період.

1. Просвітництво та розвиток літературної мови у 18 ст.

2. Питання регулювання мовної норми.

3. Фонологічна система загальнонімецької літературної мови.

4. Регулювання орфографічної норми.

5. Німецька класична література та її роль в становленні німецької національної літературної мови.

№ 12 Тема: Розвиток сучасної німецької мови.

1. Основні тенденції розвитку сучасної німецької мови.

2. Питання літературної норми.

3. Німецька мова після 1945 року.

4. Німецька мова ХХІ ст.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	6	6
Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6
Робота на практичному занятті	10	6	60	6	60
Виконання завдань для самостійної роботи	5	12	60	12	60
Виконання модульної роботи	25	2	50	1	25
Виконання ІНДЗ (творча робота)	15	1	15		

Разом	-	-	197	-	157
Максимальна кількість балів: 354					
Розрахунок коефіцієнта: 5.9					

6.2. Завдання для самостійної роботи студента та критерії її оцінювання

Перелік питань для самостійного опрацювання за періодами розвитку німецької мови за підручником Moskalskaja O.I. Deutsche Sprachgeschichte (Москальська О.И. История немецкого языка): Учеб. пособие для студ. лингв, ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 288 с.; Підготовка кожної теми (домашня робота) із поданого переліку оцінюється у 5 балів.

Thema 1

1. Formulieren Sie den Gegenstand der Sprachgeschichte.
2. Berichten Sie über die wichtigsten Gesetzmäßigkeiten der sprachlichen Entwicklung.
3. Was wissen Sie über die Verwandtschaftsverhältnisse der indoeuropäischen Sprachen?
4. Erzählen Sie Theorien über die Herausbildung der indoeuropäischen Sprachen.
5. Beschreiben Sie Akzentverhältnisse im Indoeuropäischen.
6. Erklären Sie den Formenbestand des Indoeuropäischen.

Thema 2.

1. Erzählen Sie über das Urgermanische.
2. Erklären Sie die fremdsprachlichen Einflüsse auf die germanischen Sprachen.
3. Latein. Die «Erste lateinische Welle» (ca. 50 v.u.Z.– 500 u.Z.). Was wissen Sie über diese Periode?
4. Gotisch. Was wissen Sie über diese Periode?
5. Keltisch. Was wissen Sie über diese Periode?
6. Erklären Sie das Ethnonym «deutsch».
7. Berichten Sie über sprachliche Besonderheiten des Germanischen.
8. Berichten Sie über die 1. (proto)germanische bzw. gemeingermanische Lautverschiebung.
9. Berichten Sie über das Vernersche Gesetz.
10. Präsentieren Sie die Akzentverhältnisse und lautliche Neuerungen im Germanischen im Vergleich zum Indoeuropäischen.

Thema 3.

1. Erzählen Sie über die deutsche Gegenwartssprache, ihre Existenzformen und die nationalen Varianten der deutschen Sprache.
2. Berichten Sie über die Verwandtschaftsbeziehungen der deutschen Sprache.
3. Präsentieren Sie die Periodisierung der deutschen Sprachgeschichte.
4. Germanische Stämme: Machen Sie kurzer Überblick.
5. Was wissen Sie über die Integration der germanischen Stämme und das frühdeutsche Sprachgebiet?

Thema 4.

1. Erklären Sie die Rolle der historischen Phonetik in der Sprachforschung.
2. Präsentieren Sie phonetischer Bau des Althochdeutschen in historischer Sicht.
3. Präsentieren Sie das Konsonantensystem des Althochdeutschen.
4. Erklären Sie die Benutzung der Buchstaben und Laute. Formulieren Sie die Leseregeln.
5. Erklären Sie phonetische Prozesse im althochdeutschen Konsonantensystem.
6. Berichten Sie über die 2. (althochdeutsche) Lautverschiebung.

7. Wie verstehen Sie die Definition „Rhotazismus“?
8. Erklären Sie die Konsonantendehnung.
9. Berichten Sie zum Thema: Entwicklung neuer Laute.
10. Beschreiben Sie den Übergang des altgermanischen stimmlosen interdentalen Engelautes ĩ zu d.
11. Was wissen Sie über Notkers Anlautgesetz?
12. Erklären Sie die Definition: Geminatio der Konsonanten.
13. Beschreiben Sie das Vokalsystem des Althochdeutschen.
14. Berichten Sie über den Bestand des althochdeutschen Vokalsystems.
15. Erklären Sie die phonetischen Prozesse im althochdeutschen Vokalsystem.
16. Erklären Sie den Begriff: Umlaut.
17. Beschreiben Sie Wandel der altgermanischen Diphthonge ai, au.
18. Was wissen Sie über die Diphthongierung der langen Vokale ē und ō.
19. Erklären Sie den Begriff: Brechung.
20. Erklären Sie den Begriff: Vokaldehnung durch Nasalschwund

Thema 5.

1. Berichten Sie über den Gegenstand der historischen Grammatik.
2. Erklären Sie den grammatischen Bau des Althochdeutschen in historischer Sicht.
3. Erklären Sie den Begriff: Substantiv im Ahd.
4. Erklären Sie den Begriff: Adjektiv im Ahd.
5. Erklären Sie den Begriff: Numerale im Ahd.
6. Erklären Sie den Begriff: Verb im Ahd.

Thema 6.

1. Beschreiben Sie die Besonderheiten der Bildung und des Gebrauchs der Syntax des Althochdeutschen in historischer Sicht.
2. Erklären Sie den Satzbau im Ahd.
3. Präsentieren Sie den einfachen zweigliedrigen Satz im Ahd.
4. Präsentieren Sie den eingliedrigen Satz im Ahd.
5. Erklären Sie die Wortstellung im einfachen Satz im Ahd.
6. Beschreiben Sie bewegliche Satzglieder im Ahd.
7. Berichten Sie zum Thema: Die Stellung des Prädikats im Ahd.
8. Was wissen Sie über die Entwicklung der verbalen Klammer im Ahd.
9. Präsentieren Sie den zusammengesetzten Satz im Ahd.
10. Erklären Sie die Definition: Historische Lexikologie.
11. Formulieren Sie die Grundbegriffe der Lexikologie.
12. Geben Sie genetische Charakteristik des deutschen Wortgutes.
13. Präsentieren Sie allgemeinindoeuropäische Stämme.
14. Berichten Sie zum Thema: Germanische Schicht des Wortgutes.
15. Berichten Sie zum Thema: Entlehnungen im Althochdeutschen.
16. Berichten Sie zum Thema: Wortbildung im Althochdeutschen.

Thema 7.

1. Erklären Sie den Lautbestand des Mittelhochdeutschen.
2. Beschreiben Sie phonetische Prozesse im Mittelhochdeutschen.
3. Erklären Sie den grammatischen Bau des Mittelhochdeutschen.
4. Berichten Sie zum Thema: Morphologie im Mhd.
5. Berichten Sie zum Thema: Syntax im Mhd.
6. Berichten Sie zum Thema: Das mittelhochdeutsche Wortgut im Mhd.
7. Berichten Sie zum Thema: Entlehnungen im Mhd.

Thema 8.

1. Berichten Sie zum Thema: Frühneuhochdeutsch (16. Jh bis zur Mitte des 18. Jhs).
2. Berichten Sie zum Thema: Einführung und kurze Charakteristik.
3. Beschreiben Sie die wichtigsten graphischen Besonderheiten des Frühneuhochdeutschen.
4. Erklären Sie phonetische Besonderheiten des Frühneuhochdeutschen.
5. Beschreiben Sie grammatischen Bau des Frühneuhochdeutschen.

6. Berichten Sie zum Thema: Morphologie im Fnhd.
7. Berichten Sie zum Thema: Syntax Fnhd.
8. Berichten Sie zum Thema: Das frühneuhochdeutsche Wortgut Fnhd.
9. Berichten Sie zum Thema: Entlehnungen Fnhd.

Thema 9.

1. Präsentieren Sie die Dialekte innerhalb des deutschen Sprachraumes.
2. Was wissen Sie über die Auflistung gegenwärtiger deutscher Dialekte?

Thema 10.

1. Geben Sie die allgemeine Charakteristik der deutschen Mundarten!
2. Dialekt und Mundart sind gleiche Begriffe oder nein?
3. Geben Sie den kurzen Übersicht von deutschen Dialekten!
4. Geben Sie die Beispiele der deutschen Mundarten!
5. Erzählen Sie über niederdeutsche Mundarten.
6. Erzählen Sie über mitteldeutsche Mundarten.
7. Erzählen Sie über oberdeutsche Dialekte.
8. Erzählen Sie über bairische Dialekte.
9. Erzählen Sie über fränkische Dialekte.

Thema 11.

1. Berichten Sie über die Eigenart der deutschen Sprache.
2. Beschreiben Sie die Entwicklung des deutschen Wortschatzes.
3. Formulieren Sie die Normen der Rechtschreibung.

Thema 12.

Individuelle Präsentation nach Lehrbuch von Olga Moskalskaja.

Зокрема програмою передбачено творчу роботу (підготовка реферату та його прилюдний захист з використанням смарт-дошки, обсяг презентації – 10-15 слайдів, обсяг реферату – 10 сторінок із титульною сторінкою, планом, основним змістом та списком використаних джерел)

Орієнтовна тематика:

1. Grundbegriffe der Sprachentwicklung.
2. Historische Veränderungen der deutschen Sprache: lexische, grammatische und phonetische Aspekte.
3. Periodisierung der deutschen Sprachgeschichte. Althochdeutsch.
4. Morphologisches System im ahd. Die althochdeutschen Verben.
5. Vom Althochdeutschen zum Mittelhochdeutschen. Verben in Mittelhochdeutschen.
6. Das Mittelhochdeutsch. Morphologische und syntaktische Aspekte.
7. Vom Mittelhochdeutschen zum Neuhochdeutschen. Morphologische und syntaktische Aspekte.
8. Entwicklungstendenzen im heutigen Deutsch.
9. Führende Aspekte der Rechtschreibung im Deutschen.

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним
---	----------------------------	---------------------------------------

п/п		критерієм
1.	Дотримання плану презентації	1
2.	Мовна правильність оформлення презентації	1
3.	Інформативність викладеного матеріалу	2
4.	Представлення на другому слайді 15 нових слів з перекладом	1
5.	Змістовність, чіткість, мовна правильність усного представлення презентації	2
6.	Використання нової лексики при усному представленні презентації	2
7.	Наявність завдань для аудиторії	2
8.	Наявність ілюстрацій, фото тощо	2
9.	Орфоепічна та орфографічна грамотність	1
10.	Використання в презентації аудіофайлів	1
Разом		15 балів

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання
За планом передбачено написання трьох модульних контрольних робіт, з них:

МК 1. Лінгвістичний аналіз уривку давньонімецького тексту (максимальна кількість балів за виконання -25)

Зразок лінгвістичного аналізу тексту:

MUSTER DER LINGUISTISCHEN ANALYSE

Al thochede s che r Text : unsar bröt tagalīhhaF gib uns hiutu,
inti furlāF uns unsara sculdi, sō uuir furlāFemēs unsarēn sculdīgōn.

(Vaterunser. Der althochdeutsche Tatian. Ostfränkisch, 825)

Übersetzung ins moderne Deutsche: Unser tagliches Brot gib uns heute, und vergib uns unsere Schulden, wie wir vergeben unseren Schuldigern.

I. Morphologische Analyse

1) AHD. unsar (unsēr), Pron. poss., Akk. Sg., (MHD. unsēr) 'unser';

2) AHD. brot n, a-Stamm, starke (vokal.) Dekl., Akk. Sg. (MHD. bröt n starke Dekl.) 'Brot';

3) AHD. tagalīhhaF a, starke Dekl., Akk. Sg., (< AHD. tagalīh < tag + līh) (MHD. tagelicheF) 'tägliches';

4) AHD. gib, Imp., 2. Pers. Sg. (< AHD. geban – gab – gābum – gigeban, st., 5; MHD. gēben – gap – gāben – gegēben; NHD. geben – gab –

gegeben) ‘gib’;

5) AHD. uns, Pron. pers., 1. Pers., Dat. Pl. (< AHD. uuir ‘wir’)

(MHD. uns) ‘uns’;

6) AHD. hiutu, Zeitadv. (< AHD. hiu tagu – Instr. Sg.) (MHD. hiute) ‘heute’;

7) AHD. inti, beordn. Konj. (anti, enti, indi, unta) (MHD. unde, und, unt) ‘und’;

8) AHD. furlāF, Imp., 2. Pers. Sg. (< AHD. fur~lāFFan, far~lāFFan, fir~lāFFen, st., 7a < fur + lāFFan; MHD. ver~lāFen, ver~lān – ver~lieF – ver~lieFen – ver~lāFen, ver~lān; NHD. verlassen – verließ – verlassen) ‘verzeihe’;

9) AHD. unsara (unsēra), Pron. poss., Akk. Pl., (MHD. unsēre) ‘unsere’;

10) AHD. sculdi f, i-Stamm, starke (vokal.) Dekl., Akk. Pl.

(< AHD. sculd; MHD. schulde, schult f, starke (vokal.) Dekl.) ‘Schulden’;

11) AHD. sō, Konj., die Adverbialsätze des Vergleichs einleitet (MHD. sō) ‘so wie’, ‘wie’;

12) AHD. uuir, Pron. pers., 1. Pers., Nom. Pl. (MHD. wir) ‘wir’;

13) AHD. furlāFemēs, v st., 7a, 1. Pers. Pl., Präs. Ind. Akt., ‘verzeihen’;

14) AHD. unsarēn (unsērēn), Pron. poss., Dat. Pl., (MHD. unsēren) ‘unseren’;

15) AHD. sculdīgōn m, n-Stamm, schw. (kons.) Dekl., Dat. Pl. (< AHD. sculdīgo; MHD. schuldige, schw. (kons.) Dekl.) ‘(den) Schuldigern’.

II. Syntaktische Analyse

unsar brōt tagalīhhaF gib uns hiutu, inti furlāF uns unsara sculdi, sō uuir furlāFemēs unsarēn sculdīgōn.

Dieser Text schließt ein den einfachen Satz unsar brōt tagalīhhaF gib uns hiutu ‘Unser tägliches Brot gib uns heute’ und den zusammengesetzten Satz furlāF uns unsara sculdi, sō uuir furlāFemēs unsarēn sculdīgōn ‘vergib uns unsere Schulden, wie wir vergeben unseren Schuldigern’.

Der einfache Satz und der zusammengesetzte Satz werden mittels der beordnenden Konjunktion inti ‘und’ miteinander verbunden (Satzreihe oder Parataxe).

Der zusammengesetzte Satz besteht aus dem Hauptsatz furlāF uns unsara sculdi und dem Vergleichssatz sō uuir furlāFemēs unsarēn sculdīgōn, der mittels der unterordnenden Konjunktion sō, gebraucht beim gleichen Verhältnis der Vorgänge im Haupt- und Gliedsatz, eingeleitet wird (Satzgefüge oder Hypotaxe).

Der einfache Satz unsar brōt tagalīhhaF gib uns hiutu hat eine folgende Struktur:

1) Satzglieder:

Es gibt kein Subjekt im Satz. Das zweite hauptrangige Satzglied ist das Prädikat gib, das durch das transitive Verb geban im Imperativ Sg. ausgedrückt wird. Dieses Verb ist trivalent und fordert so zwei Objekte: ein direktes Objekt, ausgedrückt durch das Substantiv brōt im Akk. Sg., sowie ein indirektes Objekt, ausgedrückt durch die pronominale Form uns im Dat. Pl.

Die attributive Konstruktion, die ein direktes Objekt brōt enthält, ist vertreten durch das abhängige Substantiv, das Possessivpronomen unsar und das Adjektiv tagalīhhaF.

Der einfache Satz schließt auch eine Adverbialbestimmung der Zeit ein, die durch das Zeitadverb hiutu ausgedrückt wird.

2) Wortstellung (OPO-Model):

Der Satz unsarA brōtOd tagalīhhaFA gibP unsOi hiutuAZ ist charakterisiert durch die indirekte Wortstellung l. D.h., dass das Prädikat keinen fixierten Platz im Satz hat.

3) Typen der syntaktischen Beziehungen in Wortgruppen:

a) Kongruenz innerhalb der attributiven Konstruktion (zwischen

den Attributen unsar tagalīhhaF und dem abhängigen Substantiv brōt);
b) Verbalrektion: 1. gibP brōtOd (Akk. Sg.); 2. gibP unsOi (Dat. Pl.);
c) Adjunktion (zwischen dem Verbform gib und dem Zeitadverb

hiutu, das die Bedeutung des Verbs präzisiert bzw. begrenzt).
Das zusammengesetzte Satz furlāF uns unsara sculdi, sō uuir
furlāFemēs unsarēn sculdīgōn hat eine folgende Struktur:

1. Der Hauptsatz furlāF uns unsara sculdi.

1) Satzglieder:

Es gibt kein Subjekt im Satz. Das zweite hauptrangige Satzglied
ist das Prädikat furlāF, das durch das transitive Verb furlāFFan im Imperativ
Sg. ausgedrückt wird. Dieses Verb ist trivalent und fordert so zwei
Objekte: ein direktes Objekt, ausgedrückt durch das Substantiv sculdi
im Akk. Pl., sowie ein indirektes Objekt, ausgedrückt durch die pronominale
Form uns im Dat. Pl.

Die attributive Konstruktion, die ein direktes Objekt sculdi enthält,
ist vertreten durch das abhängige Substantiv und das Possessivpronomen
unsara.

2) Wortstellung (POO-Model):

Der Satz furlāFP unsOi unsaraA sculdiOd ist charakterisiert durch die
direkte Wortstellung.

1 Abkürzungen in den Sätzen: A – Attribut, AZ – Adverbialbestimmung der Zeit, Od
– direktes Objekt, Oi – indirektes Objekt, P – Prädikat, S – Subjekt.

3) Typen der syntaktischen Beziehungen in Wortgruppen:

a) Kongruenz innerhalb der attributiven Konstruktion (zwischen
dem Attribut unsara und dem abhängigen Substantiv sculdi);

b) Verbalrektion: 1. furlāFP sculdiOd (Akk. Pl.); 2. furlāFP unsOi (Dat. Pl.).

2. Der Vergleichssatz sō uuir furlāFemēs unsarēn sculdīgōn.

1) Satzglieder:

Das erste hauptrangige Satzglied ist das Subjekt uuir, ausgedrückt
durch das Personalpronomen (1. Pers., Nom. Pl.). Das zweite hauptrangige
Satzglied ist das Prädikat furlāFemēs, ausgedrückt durch das transitive
Verb furlāFFan in der 1. Pers. Pl., Präs. Ind. Akt.

Im Vergleichssatz fehlt ein direktes Objekt. Ein indirektes Objekt
im Satz ist sculdīgōn, das durch das Substantiv im Dat. Pl. vertreten
und auf die Verbform furlāFemēs bezogen ist.

Das Attribut unsarēn bezieht sich auf das indirekte Objekt sculdīgōn
und ist durch das Possessivpronomen im Dat. Pl. ausgedrückt. Beide bilden
zusammen eine attributive Konstruktion unsarēn sculdīgōn.

2) Wortstellung (SPO-Model):

Der Vergleichssatz sō uuirS furlāFemēsP unsarēnA sculdīgōnOi ist charakterisiert
durch die direkte Wortstellung. Daraus kann man schlussfolgern,
dass eine ausgebildete verbale Klammer in den AHD Gliedsätzen
noch fehlt.

3) Typen der syntaktischen Beziehungen in Wortgruppen:

a) Kongruenz innerhalb der attributiven Konstruktion (zwischen
dem Attribut unsarēn und dem abhängigen Substantiv sculdīgōn);

b) Verbalrektion: 1. furlāFemēsP sculdīgōnOi (Dat. Pl.).

МК.2. Тестування (25 запитань, кожна правильна відповідь оцінюється у
один бал)

Зразок тестового завдання:

1. Welche Struktur haben die ahd. Verben im Präsens:

a) Wurzelmorphem + Flexion;

b) Wurzelmorphem + t + Flexion;

- c) Wurzelmorphem + Themavokal + Flexion;
- d) Wurzelmorphem + n + Flexion.

2. Das Verb *magan* (*mugan*) gehört zu den:

- a) athematischen Verben;
- b) Präterito-Präsentien;
- c) starken Verben;
- d) unregelmäßigen Verben.

3. Athematisch sind Verben, die:

- a) die Flexionsendung ohne Themavokal direkt an die Wurzel bekommen;
- b) Mischform zwischen den starken und schwachen Verben sind;
- c) Prät. und Part. Prät. mittels t- Suffix ohne Ablaut bilden;
- d) alle schwachen Verben.

4. Das ahd. Verb hatte solche Genera:

- a) Mediopassiv, Passiv;
- b) Mediopassiv;
- c) Aktiv;
- d) Passiv.

5. „Schwach“ dekliniert werden im Ahd.:

- a) n-Stämme, Maskulina, Neutra;
- b) n-Stämme, Maskulina, Neutra; Feminina;
- c) n-Stämme, Maskulina;
- d) n-Stämme, Neutra.

МК.3. Усне індивідуальне бліц-опитування (25 запитань, кожна правильна відповідь оцінюється у один бал)

1. Die Herkunft der deutschen Sprache und deren Verwandtschaftsbeziehungen.
2. Die deutsche Sprache im System der typologischen sprachlichen Klassifikation.
3. Die zeitliche Gliederung der deutschen Sprachgeschichte.
4. Die Herausbildung der deutschen literarischen Sprache.
5. Die alte Geschichte Deutschlands. Der Lebensraum der deutschen Stämme. Eroberungen der Germanen.
6. Das altdeutsche Schrifttum. Die Sprachdenkmäler der altdeutschen Zeit.
7. Die Entlehnungen im Deutschen. Der Einfluss der lateinischen Sprache. Der Einfluss der altgriechischen Sprache.
8. Die Herkunft der altdeutschen Vokale. Die Distribution ureigener Vokale. Altdeutsche Diphthonge und deren Struktur.
9. Die gegenwärtigen deutschen Mundarten und deren geschichtliche Wurzeln.
10. Die phonetischen Besonderheiten des Althochdeutschen. Das System des Vokalismus. Der primäre Umlaut. Der Ruckumlaut. Der Ablaut.
11. Die phonetischen Besonderheiten des Althochdeutschen. Das System des Konsonantismus. Die 1. und 2. Lautverschiebung.
12. Die phonetischen Gesetze im Althochdeutschen.
13. Die Besonderheiten des Wortschatzes des Althochdeutschen. Die Wortbildung im Althochdeutschen.
14. Der grammatische Bau des Althochdeutschen.
15. Die mittelhochdeutsche Zeit. Das System des Vokalismus. Qualitative und quantitative

- Anderungen der Vokale. Die Monophthongierung und die Diphthongierung der Vokale.
16. Die mittelhochdeutsche Zeit. Das System des Konsonantismus.
  17. Die geschichtlichen Grundlagen der gegenwertigen deutschen Rechtsschreibung.
  18. Die Besonderheiten des Wortschatzes des Mittelhochdeutschen.
  19. Die Besonderheiten des grammatischen Baus des Mittelhochdeutschen.
  20. Die Anderungen im grammatischen System: die Geschichte der schwachen und starken Verben und der Prateritoprasentia.
  21. Die Geschichte der personlichen Formen des mittelhochdeutschen Verbs. Die Geschichte der nominalen Formen des mittelhochdeutschen Verbs.
  22. Die Deklination der Substantive, der Adjektive und der Pronomen in der mittelhochdeutschen Zeit.
  23. Die Besonderheiten des phonetischen Systems und des grammatischen Baus des Fruhneuhochdeutschen: die allgemeine Charakteristik.
  24. Die Vereinheitlichung der sprachlichen Normen in der fruhenhochdeutschen Zeit.
  25. Die historische Syntax. Die Entwicklung der Wortverbindungen.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі екзаменаційного тесту, який складається із 40-ка тестових запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у один бал.

Зразок варіанту екзаменаційного тесту:

1. Wählen Sie die richtige Periodisierung der deutschen Sprachgeschichte:

Ahd.	Mhd.	Fnhd.
a) 6000-900	900-1200	1200-1500
b) VIII-1050	1050-1350	1350-1650
c) VII-XII	XIII-1540	1450-XVIII

2. Welche ahd. Mundarten werden als Oberdeutsch bezeichnet:

- a) Alemannisch, Bairisch; Süd- und Ostfränkisch;
- b) Rheinfränkisch, Mittelfränkisch;
- c) Niedersächsisch, Thüringisch, Hessisch;

3. Wann und in welchen Mundarten begann die 2. Lautverschiebung:

- a) Im 5./6. Jh. im Bairischen und Alemannischen;
- b) Im 8./9. Jh. im Süd- und Ostfränkischen;
- c) Im 7. Jh. im Hessischen und Thüringischen.
- d) Ihre Antwort

4. Geben Sie die richtigen Korrelationen an: Germanisch ↔ Ahd.

- a) p, t, k b, d, g
- b) p, t, k ff(f), zz(z), hh(h)
- c) p, t, k pf, tz, kch
- d) b, d, g p, t, k
- e) b, d, gf, s, h

5. Welche Art des Vokalwechsels ist in den folgenden ahd. Beispielen vertreten:

slahan - slehit
gast - gesti
alt - el tiro

- a) Primärumlaut

- b) Sekundärumlaut
  - c) Brechung
  - d) Ahd. Monophthongierung
6. Welche Gruppen von neuen Mundarten erschienen in der mittelhochdeutschen Periode:
- a) Niederfränkisch
  - b) Ostniederdeutsch
  - c) Niedersächsisch
  - d) Ostmitteldeutsch
7. Welche Kasus gab es im Ahd.?
- a) Nominativ, Genitiv, Dativ, Akkusativ, Vokativ
  - b) Nominativ, Genitiv, Dativ, Instrumental (teilweise), Akkusativ
  - c) Nominativ, Genitiv, Dativ, Lokativ, Akkusativ
8. In welcher Periode entstanden die folgenden nhd. Suffixe: -heit; -tum; -bar?
- a) im Ahd.
  - b) im Mhd.
  - c) im Fnhd.
9. Welche Neuerungen im Vokalismus sind für das Fnhd. zu verzeichnen?
- a) î > ei û > au iu > eu ou > au
  - b) a > euau > uo ô > uo ei > î
  - c) e > ie û > uo ei > e au > o
10. In welcher Periode formierte sich der relative Gebrauch der Zeitformen des Verbs:
- a) im Ahd.
  - b) im Mhd.
  - c) im Frnhd.
11. Wählen Sie die anerkannteste Periodenabgrenzung fürs Mhd.:
- a) 1200 – 1300
  - b) 1050 – 1350
  - c) 1050 – 1500
12. Ist das „klassische“ Mhd. Sprache
- a) der Mystiker
  - b) des Epos
  - c) der ritterlichen Dichtung
  - d) der Kanzlei
13. Bestimmen Sie den Sekundärumlaut:
- a) geste
  - b) nehte
  - c) hende
14. Welche Konsonanten entstanden im Mhd.
- a) [ts]
  - b) [z]
  - c) [ʃ]
  - d) [s]
15. Welche Wortart besaß im Ahd. den Dual:
- a) das Substantiv
  - b) das Verb
  - c) das Adjektiv
  - d) keine
16. Bestimmen Sie die richtigen Kombinationen für die Deklination der Adjektive:
- a) starke oder nominale;

- b) schwache oder nominale;
  - c) starke oder pronominale;
  - d) schwache oder pronominale;
17. Bestimmen Sie den zeitlichen Rahmen für die „zweite lateinische Welle“:
- a) 500 – 800 n. Chr.
  - b) 50 v. Chr. – 500 n. Chr.
  - c) Ende des 15 Jh. – 16. Jh.
18. Welche Germanen werden als „Elbgermanen“ bezeichnet:
- a) Goten, Vandalen, Burgunden;
  - b) Baiern, Alemannen, Thüringen, Langobarden;
  - c) Franken; Sachsen; Angeln; Friesen.
19. Wer hat das Frankenreich gegründet?
- a) Karl der Große
  - b) Chlodwig
  - c) Wulfila
  - d) Notker Labeo
20. Was war Notker Labeo (10. - 11 Jh.)?
- a) Mönch und Klosterlehrer;
  - b) Philosoph;
  - c) Ritter;
  - d) Kaiser
21. Welche ahd. Vokale sind als „kurze Vokale“ zu bezeichnen?
- a) Vokale mit Zirkumflex;
  - b) Vokale ohne Zirkumflex,
  - c) Vokale in geschlossenen Silben.
22. In welchen Wortpaaren findet grammatischer Wechsel statt?
- a) lang – lengiro;
  - b) kiozan „wählen“ – kuri „wahl“;
  - c) elilenti – ellenti.
23. Welche(r) Kasus war im Ahd. viel mehr gebräuchlich im Vergleich zum Nhd.
- a) Nominativ;
  - b) Genitiv;
  - c) Dativ;
  - d) Akkusativ.
24. Welche Tempora besaß das ahd. Verb?
- a) Präsens, Präteritum, Perfekt;
  - b) Präsens; Präteritum; Futurum;
  - c) Präsens, Präteritum;
  - d) Präsens, Perfekt, Plusquamperfekt.
25. Für welche Periode der deutschen Sprachgeschichte ist die Konsonantenhäufung charakteristisch?
- a) Ahd.
  - b) Germ.
  - c) Frnd.
  - d) Mhd.
26. Wer wollte die Kleinschreibung der Substantive einführen?
- a) J.Grimm;
  - b) Siebs;
  - c) Adelung;
  - d) Duden.
27. Welcher Stamm spielte die führende Rolle bei der Herausbildung der deutschen Nationalität:
- a) die Alemannen;

- b) die Sachsen;
- c) die Franken;
- d) die Langobarden.

28. Wer erhielt nach der Aufteilung des karolingischen Großreiches das Westfränkische Reich (das spätere Frankreich)?

- a) Karl der Kahle;
- b) Chlodwig;
- c) Karl der Große;
- d) Alexander der Erste.

29. Wann wurde das karolingische Grossreich aufgeteilt?

- a) 814;
- b) 843;
- c) 773;
- d) 770.

30. Die ersten „deutschen“ Sprachdenkmäler waren:

- a) Glossare;
- b) Evangelienharmonie;
- c) Merseburger Zaubersprüche;
- d) Tatian und Wessobrunner Gebet.

31. Die Territorialdialekte des Herzogtums Schwaben erschreckten sich über das heutige:

- a) Hessen;
- b) Baden-Württemberg;
- c) Schleswig-Holstein;
- d) Sachsen-Anhalt.

32. Unter westgerm. Geminat versteht man:

- a) Verschiebung von p, t, k zu Affrikaten;
- b) Verschiebung von b, d, g zu p, t, k;
- c) Verdoppelung eines Konsonanten durch unmittelbar folgendes j;
- d) Verdoppelung eines Konsonanten nach den unbetonten Silbenvokalen.

33. Die zweite Lautverschiebung hat im 5 – 6. Jh. betroffen:

- a) Mitteldeutsch;
- b) Oberdeutsch;
- c) Niederdeutsch;
- d) Ostmitteldeutsch.

34. ahd. *elilenti* > *ellentī*. Das ist ein Beispiel für die:

- a) Geminat durch Assimilation;
- b) Geminat durch Vokalausfall;
- c) Geminat durch die ahd. Lauverschiebung;
- d) Geminat durch die 1. Lautverschiebung.

35. Als faringal werden bezeichnet:

- a) h, w;
- b) l, r;
- c) h;
- d) [pf], [ts], kh.

36. Bestimmen Sie Vokalharmonie:

- a) ahd. *gast* – pl. *gesti*;
- b) got. *her* – ahd. *hiar*;
- c) ahd. *erda* – ahd. *irdisc*.

37. Für den Begriff „Vokalharmonie“ ist synonymisch:

- a) Brechung;
- b) Ablaut;
- c) Sekundärumlaut;

d) Ahd. Monophthongierung.

38. Unter Primärumlaut versteht man:

- a) Hebung oder Senkung der Stammsilbenvokale unter dem Einfluss der Vokale der nachfolgenden Silben;
- b) Das Nichteintreten des Umlauts im Präteritum langwurziger jan-Verben;
- c) Die Umwandlung von kurzem a zu e;
- d) Die Umwandlung von langem a zu e.

39. Die Länge der Vokalphoneme wurde im Ahd. durch ___ wiedergegeben:

- a) Zirkumflex;
- b) Verdoppelung, Zirkumflex, Akut, Strich;
- c) Es gab keine langen Vokale;
- d) Akut, Strich.

40. Zur welchen Ablautreihe gehört das Verb bintan-bintu-bant-buntun-gibuntan

- a) 3a;
- b) 4;
- c) 3b;
- d) 2a.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Die Herkunft der deutschen Sprache und deren Verwandtschaftsbeziehungen.
2. Die deutsche Sprache im System der typologischen sprachlichen Klassifikation.
3. Die zeitliche Gliederung der deutschen Sprachgeschichte.
4. Die Herausbildung der deutschen literarischen Sprache.
5. Die alte Geschichte Deutschlands. Der Lebensraum der deutschen Stämme. Eroberungen der Germanen.
6. Das altdeutsche Schrifttum. Die Sprachdenkmäler der altdeutschen Zeit.
7. Die Entlehnungen im Deutschen. Der Einfluss der lateinischen Sprache. Der Einfluss der altgriechischen Sprache.
8. Die Herkunft der altdeutschen Vokale. Die Distribution ureigener Vokale. Altdeutsche Diphthonge und deren Struktur.
9. Die gegenwertigen deutschen Mundarten und deren geschichtliche Wurzeln.
10. Die phonetischen Besonderheiten des Althochdeutschen. Das System des Vokalismus. Der primäre Umlaut. Der Ruckumlaut. Der Ablaut.
11. Die phonetischen Besonderheiten des Althochdeutschen. Das System des Konsonantismus. Die 1. und 2. Lautverschiebung.
12. Die phonetischen Gesetze im Althochdeutschen.
13. Die Besonderheiten des Wortschatzes des Althochdeutschen. Die Wortbildung im Althochdeutschen.
14. Der grammatische Bau des Althochdeutschen.
15. Die mittelhochdeutsche Zeit. Das System des Vokalismus. Qualitative und quantitative Änderungen der Vokale. Die Monophthongierung und die Diphthongierung der Vokale.
16. Die mittelhochdeutsche Zeit. Das System des Konsonantismus.

17. Die geschichtlichen Grundlagen der gegenwertigen deutschen Rechtsschreibung.
18. Die Besonderheiten des Wortschatzes des Mittelhochdeutschen.
19. Die Besonderheiten des grammatischen Baus des Mittelhochdeutschen.
20. Die Anderungen im grammatischen System: die Geschichte der schwachen und starken Verben und der Prateritoprasentia.
21. Die Geschichte der personlichen Formen des mittelhochdeutschen Verbs. Die Geschichte der nominalen Formen des mittelhochdeutschen Verbs.
22. Die Deklination der Substantive, der Adjektive und der Pronomen in der mittelhochdeutschen Zeit.
23. Die Besonderheiten des phonetischen Systems und des grammatischen Baus des Fruhneuhochdeutschen: die allgemeine Charakteristik.
24. Die Vereinheitlichung der sprachlichen Normen in der fruhenhochdeutschen Zeit.
25. Die historische Syntax. Die Entwicklung der Wortverbindungen.
26. Der einfache Satz. Die historische Syntax. Die Herausbildung der standigen Wortfolge. Die Entwicklung des Systems der Satzglieder.
27. Die historische Syntax. Der zusammengesetzte Satz.
28. Die deutsche Sprache auserhalb der deutschen Grenzen.
29. Deutsch in Osterreich, Luxemburg und in der Schweiz.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

(див. додаток 1)

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Бублик В.Н. Історія німецької мови. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 272с.
2. Иванов, А.В. История немецкого языка = Geschichte der deutschen Sprache: учебное пособие / А.В. Иванов; Поморский гос. ун-т им. М.В.

- Ломоносова. - Архангельск: Поморский университет, 2007. - 146 с. - ISBN 978-5-88086-674-8.
3. Moskalskaja O.I. Deutsche Sprachgeschichte (Москальская О.И. История немецкого языка): Учеб. пособие для студ. лингв, ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2003. - 288 с.
  4. Введение в германскую филологию: Учебник для филол. фак. ун-тов / М.Г.Арсеньева, С.П.Балашова, В.П.Берков, Л.Н.Соловьева. – М., 1980.
  5. Гухман М.М., Семенюк Н.Н. История немецкого литературного языка IX–XV вв. – М., 1983.
  6. Гухман М.М., Семенюк Н.Н., Бабенко Н.С. История немецкого литературного языка XVI–XVIII вв. – М., 1984.
  7. Зиндер Л.Р., Строева Т.В. Историческая фонетика немецкого языка. – М.-Л., 1965.
  8. Зиндер Л.Р., Строева Т.В. Историческая морфология немецкого языка. – Л., 1968.
  9. Филичёва Н.И. История немецкого языка: Курс лекций. – М., 2004.
  10. Schmidt, Wilhelm [Hrsg.] / Langner, Helmut [Bearb.]: Geschichte der deutschen Sprache. Ein Lehrbuch für das germanistische Studium. 7., verb. Aufl., erarb. unter der Leitg. v. Helmut Langner. Leipzig, 1976.
  11. „Einführung in das Studium der deutschen Sprachgeschichte“ von L.R. Sinder, T.V. Strojewa, 1977
  12. Sonderegger, Stefan 1979. Grundzüge dt. Sprachgeschichte. Diachronie des Sprachsystems: Einführung Genealogie Konstanten. - Berlin, New York, 1979.-Bd.1.- 345 S.
  13. Schmidt W, Geschichte der deutschen Sprache. - 8. Aufl., - Stuttgart: S. Hirzel Verlag, 2000. - 407 S.
  14. Polenz P. Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart. Einführung, Grundbegriffe. –Berlin, New York: de Gruyter. - 2000. - Bd. 1. - 385S.

15. Polenz P. Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart. XVII. und XVIII. Jahrhundert. - Berlin, New York: de Gruyter. - 1994. - Bd. 2.- 498 S.
16. Polenz P. Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart. XIX. und XX. Jahrhundert.- Berlin, New York: de Gruyter. - 2000.- 757 S.

Додаткова

1. Duden Deutsches Universalwörterbuch / hrsg. u. bearb. vom Wiss. Rat u.d. Mitarb.d. Dudenred. unter Leitung von Günter Drosdowski. - 2., völlig neu bearb. u. stark erw. Aufl. - Mannheim; Wien; Zürich: Dudenverl., 1989. - 181 S.
2. Kleines Wörterbuch sprachwissenschaftlicher Termini, Leipzig, 1976.- 243 S.
3. Paul H. Deutsches Wörterbuch / Bedeutungsgeschichte und Aufbau unseres Wortschatzes. - 10. überarb. und erw. Aufl. - Tübingen: Niemeyer, 2002. - 124 S.
4. Wahrig G. Deutsches Wörterbuch. - Siebersloh, München: Bertelsmann Lexikon Verlag GmbH, 1991. - 1675 S.
5. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache, bearbeitet von E. Seebold, 23., erweiterte Auflage. - Berlin - New York: Walter de Gruyter, 1995. - 190 S.